

'Ik ben gefascineerd door wat niet wordt gezien of gehoord'

Onlangs werd Ansuya Blom bekroond met de Heinekenprijs. In haar tekeningen en films geeft ze ruimte aan stemmen van gemarginaliseerde groepen.

Door onze medewerker **Tracy Metz**

Onze tijd is er een van luide stemmen en uitgeharde meningen. Hoe anders is dan de fluisterende kracht van beeldend kunstenaar Ansuya Blom. In haar tekeningen, films, schilderijen, installaties en teksten geeft ze ruimte aan stemmen die anders niet worden gehoord. „Stemmen van degenen die de macht niet hebben.”

Onlangs werd Ansuya Blom (1956) verkozen tot winnaar van de zeventiende Heinekenprijs, de grootste beeldende kunstprijzen van Nederland. De prijs is honderdduizend euro, waarvan de helft is bestemd voor een publicatie of een tentoonstelling. Eerder al won ze de Koninklijke Subsidie voor de Schilderkunst (1981) en de Philip Morris Award (1995).

Blom werkt al ruim veertig jaar gestaag aan haar veelzijdige oeuvre, op het raakvlak van taal en beeld, vooral in tekeningen en in film. Een enkele keer tekent ze een persoon, zoals het staande portret *S.* (2013), in dunne krijtlijnen op zwarte schoolbordverf. Vaker tekent ze over digitale prints heen, zoals in de reeks dubbelwerken die samen *Portret van Susanne U.* (2011) vormen. Of ze gebruikt teksten als ondergrond. In het werk *Concept of Anxiety* bijvoorbeeld, naar het gelijknamige boek van Kierkegaard uit 1844, tekent ze rode en bruine mieren die op alle bladzijden van het boek alle woorden bedekken die haar in deze tekst afschuw inboezemden.

In haar films klinken werelden door die in het 'gewone' leven niet gezien of gehoord (mogen) worden. In het surrealistische *Ysabel's Table Dance* (1987) haalt een mooie vrouw organen uit een schaal en bindt ze vast aan haar eigen lijf, in *Lola Magenta* (2018) horen we voorgelezen fragmenten uit brieven van psychiatrisch patiënte Lola.

Ze was 22 toen ze haar eerste tentoonstelling had. „Ik had me aangemeld bij de Koninklijke Academie in Den Haag, maar het ging er zo formeel aan toe dat ik het er maar een jaar heb uitgehouden.” Ze voelde zich veel meer thuis op De Ateliers, waar ze zich laafde aan gesprekken met begeleiders als Ger van Elk. „Hij zei me niet wat ik moest doen, hij stelde vooral vragen.”

De belangstelling voor haar werk is nog altijd levendig: ze exposeert regelmatig in galleries in Nederland en in Londen, vorig jaar nog had ze een tentoonstelling in Casco Art Institute in Utrecht. Volgens het juryrapport

Ansuya Blom, winnaar van de zeventiende Heinekenprijs

FOTOMILLETTE RAATS

komt de Heinekenprijs op een belangrijk moment, „nu een nieuwe generatie kunstenaars en curatoren opnieuw het oeuvre van Blom ontdekt en daar zeer in geïnteresseerd is.”

Black Power

In haar beginjaren als kunstenaar kwam Blom vaak in de VS en zo kwam ze in aanraking met kunst van onder meer zwarte kunstenaars en Native Americans. „Schrijvers als James Baldwin en Langston Hughes, de activisten van Black Panthers, maar ook de stand-up comedian Richard Pryor - zij stelden zaken aan de orde waar niemand het in Nederland over had. Ik ben zelf ook van gemengde afkomst, en dat vond ik enorm inspirerend.”

In 1985 maakte ze haar eerste publicatie, met daarin citaten verwerkt van Baldwin en van Native Americans. „Hun werk gaf me handvatten om thema's als racisme te benoemen. Nu gaat ook in Nederland het debat eindelijk over discriminatie en het koloniale verleden.”

Die stemmen uit de marge herkende ze ook in de beweging van de anti-psychiatrie. „Mensen als Jan Foud-

raine ontwikkelden een heel andere blik op de patiënt, en stonden ook een andere omgang met ze voor.” Die belangstelling voor de psychiatrie bracht haar er zelfs toe in 2001 een masters-opleiding in de filosofische psychoanalyse te volgen.

Ook haar nieuwste werk is ontsproten aan de wereld van de psychiatrie. Blom las een rapport over patiënt Lola V., waarin haar arts van alles over haar beweert maar waarin ze zelf niet wordt gehoord. Lola bleek mooie brieven te hebben geschreven. Met een actrice maakte ze de elf minuten lange abstracte film *Lola Magenta*, die in 2018 op het documentaire festival IDFA werd getoond. Ook hier gaan taal en beeld samen op: we horen flarden uit haar brieven, teksten van de Engelse toneelschrijfster Sarah Kane, zelfs een los citaat uit de Griekse tragedie *Agamemnon* van Aeschylus. Het nerveus verschietend beeld in rozerood en zwart verbeeldt de labiliteit van Lola. „Het beeld is een vertaalslag van haar woorden in een instabiele, parallelle wereld”, zegt Blom. „Ik ben gefascineerd door dat wat niet wordt gehoord, niet wordt gezien.”